

ÖĞRETMEN EĞİTİMİ

ÖĞRETMEN EĞİTİMİ DİZİSİ

FAKÜLTE-OKUL İŞBİRLİĞİ

YÖK/ DUNYA BANKASI
Millî Eğitimi Geliştirme Projesi
Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi
Ankara

ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI

Bu dönemde sizden, öncesine göre daha fazla öğretmenlik yapmanız istenecektir. Dönemin sonunda, okula geldiğiniz günlerde öğretmenlik yapmanız gerekecektir. İkinci dönem içinde yapılması düşünülen Etkinlik 1.12 bu dönemdeki etkinliklerin planı ile ilgilidir. Uygulama okulundaki ilk dersinizden önce bu etkinliklerle ilgili kısmı okuyunuz.

Derslerinizde alanınızdan seçilmiş bir bölümü öğretmek üzere en azından bir sınıf ile birlikte çalışmış olmalısınız. Birlikte çalışacağınız sınıflarda, kitabın ikinci dönem ile ilgili olan bu kısmında verilen etkinliklerden birini hazırlayacak, sınıfta uygulayacak ve bu uygulamanın değerlendirmesini yapacaksınız.

Belki de, öğretmen adayı olan bir arkadaşınızla birlikte çalışacaksınız. Böyle bir durum söz konusu ise, ikiniz de çalışmalarınızı birlikte organize etmeli; sizden beklenenleri tam olarak yerine getirmiş olmalısınız.

Dönem içindeki çalışmalarınızı, önce de yaptığınız gibi, dönem başlamadan önce ve uygulama öğretmeniyle birlikte planlamalısınız. Etkinliklerin burada verilen sıra ile gerçekleştirilmesi zorunlu değildir. Sıralamada değişiklik yapılabilir. Bu etkinliklerden sadece bir bölümünü seçme zorunluğu doğarsa, kendi koşullarınıza ve gelişme gereksinimlerinize en uygun olanları seçmeye çalışmalısınız.

ETKİNLİK 2.1

DÖNEM PLANI

Özet Okul Deneyimi dersinin ikinci dönemi ile ilgili planınızı, okulda size yardımcı olacak uygulama öğretmeni ile birlikte yapınız.

- 1 İkinci dönemdeki çalışmalarınızı da önceki dönemde çalıştığınız uygulama okulunda yaparsanız, birlikte çalışacağınız öğretmenleri ve sınıfları ziyaret ediniz.
- 2 İkinci dönemde, birincidekinden farklı bir uygulama okulunda çalışarsanız, önceki dönemde yaptığınız okul, öğretmenlik, araç gereç ve yazılı kaynaklar ve öğrenciler ile ilgili çalışmalardan birini veya birkaçını bu okulda tekrarlayarak bilgilerinizi tamamlamaya çalışınız.
- 3 Bu dönemin uygulama okulunda geçen ilk günü sonunda, geriye kalan haftalarla ilgili çalışma planınızın ana hatları üzerinde ilgililerle görüş birliği sağlamış olmalısınız. Bu konuda, okul deneyimi çalışmalarından sorumlu fakülte öğretim elemanı ile üzerinde çalışmak üzere bir plan taslağı hazırlamış olmanız gerekir.
- 4 Uygulama okulundaki çalışmalarınızı yakından izleyecek ve size rehberlik yapacak olan uygulama öğretmeniyle bir görüşme yapmak üzere randevu almayı unutmayınız. Bu görüşmede, fakülte öğretim elemanının sizden ikinci dönem içinde yapmanızı istediği çalışmaları öğretmene anlatınız. Ondan, bu çalışmaların uygun bir şekilde organize edilmesi konusunda size yardımcı olmasını rica ediniz.
- 5 İkinci dönem için, her hafta etkinlik yapmanıza izin verecek şekilde bir düzenleme yapılmış olmasını sağlamalısınız. Bu durumda sizin, her hafta öğretmenliğini yapacağınız dersin öğretmeni ile ilişki kurmanız ve onunla derste neyi ve nasıl öğreteceğiniz konusunda görüş birliğine varmanız gerekecek demektir. Öğretmeniniz sizden, derslerden bazılarını kendisi ile ekip öğretimi yapmak suretiyle gerçekleştirmenizi isteyebilir. Ancak, tamamını siz yürütmüyor olsanız bile, dersin tüm hazırlıklarına katılmak ve bu hazırlıkları yapmak zorundasınız. Uygulama okulunda geçen günleriniz arasındaki zamanlarda, size yardımcı olan uygulama öğretmeniyle gerekli hallerde nasıl ilişki kurabileceğinizi öğrenmeniz sizin için çok yararlı olacaktır.
- 6 Uygulama okulunda geçireceğiniz her gün içinde, büyük bir olasılıkla
 - daha sonra bir dersin tümünü öğretmekte, (veya öğreten ekip içinde yer almakta)
 - bu kitaptaki etkinliklerden birini yapmaya çalışmakta ve
 - başka bazı dersleri gözlemekte olacağınızı unutmayınız.

ETKİNLİK 2.2

YÖNERGE VE AÇIKLAMALAR

Özet Uygulama öğretmenleri tarafından yapılan yönlendirme ve açıklamaları izleyerek, iyi bir yönlendirme ve açıklamanın nasıl olması gerektiğini belirlemeye çalışınız. Kendiniz böyle bir açıklama hazırlayınız.

- 1 Olanak varsa aynı gün içinde iki veya üç dersi gözleyiniz. Gözlediğiniz her derste, dikkatinizi öğretmenin sınıfa hitap ettiği ve öğrencilere bir konuyu anlattığı bölümlere toplayınız. Gözlem planınız ile ilgili olarak, sınıfında gözlem yapacağınız öğretmenlerle önceden bir görüşme yapmayı unutmayınız.
- 2 Gözlediğiniz her ders için bir gözlem formu doldurunuz.
- 3 Dersten sonra, gözlemlerinizi öğretmenle birlikte gözden geçiriniz.
- 4 Aşağıda verilen noktaları göz önünde tutarak, gözlem yapmakta olduğunuz sınıftaki çalışmaların bir kısmı ile ilgili bir açıklama hazırlayınız. Açıklamanızı, 15 dakikadan fazla bir zaman almayacak şekilde kısa tutunuz. Bu açıklamayı sınıfta denemek için ders öğretmeniyle görüşünüz. Ders öğretmeni veya bir öğretmen adayı arkadaşınızdan, açıklamanızı izleyerek gözlemlerini aşağıdaki gibi bir forma kaydetmesini rica ediniz. Dersten sonra, gözlemlerini onunla birlikte gözden geçiriniz.
- 5 Açık ve anlaşılır bir yönerge veya açıklamada bulunması gereken başlıca özellikleri yazınız.

Yönerge ve açıklamalarla ilgili gözlemlerde dikkat edilecek noktalar

Giriş

Giriş için ayrılan zaman

Öğrencilerin dikkatlerini çekmek için neler yapıldığı

Temel Düşünceler

Temel düşüncelerin mantık ve bütünlüğe sahip bir sıra ve düzeni

Açıklık ve anlaşılabilirliği

Özlülüğü

Düşünceler arasındaki bağlantılar

En sonunda özetleme

Anlatım

Açık ve akıcı bir dil

Yeni sözcüklerin açıklanması

Sözcükler ve cümle yapısının öğrencilerin yaşlarına, ilgilerine ve yeteneklerine uygunluğu

Kısa ve anlaşılır cümleler

Düşünceler

Konuyu somutlaştırmak için iyi seçilmiş ve anlaşılır örnekler

Öğrencilerin sahip oldukları deneyimlere uygun örnekler

Tekrarlama

İlerleme hızının sınıfın öğrenme hızına uygunluğu

Anlatılmak istenen konunun anlaşılma derecesini belirlemeye yarayacak sorular ve dönüt şekilleri

Öğrencinin düşünceleri alınıyor ve kullanılıyor mu?

Görsel araç-gereç kullanımı.

Ses

Ses yüksekliği

Hızı

Ses tonundaki değişimler

Vurgulama

Duraksama

Diğer

Jestler

Duruş

Hareket

Göz teması

Öğretmen öğrencilerin konu üzerinde dikkatlerini nasıl sağlıyor?

ETKİNLİK 2.3

SORU SORMA ALIŞTIRMALARI

Özet Farklı soru türleri bulunuz. Sonra, Etkinlik 1.10’da geliştirdiğiniz soru sorma becerinizi gözden geçiriniz. Bu becerinizden sıkça yararlanabileceğiniz bir ders planlayınız.

1 Öğretmenler sık sık soru sorarlar. Niçin? Soru sorma amaçlarından bazıları şunlardır:

- Öğrencileri öğrenmeye güdüleme
- Dersi, öğrencilerin kendi deneyimleriyle ilişkilendirme
- Öğrencilerin neleri hatırlamakta olduklarını anlama
- Öğrencilerden, öğretim ile ilgili dönüt sağlama
- Öğrencilerin öğrenmekte olup olmadıklarını anlama
- Öğrencilerin düşünmelerini sağlama
- Öğrencilerin, konuşmalarına yardımcı olma
- Problemleri çözme
- Öğrencilerin birbirlerinden öğrenmelerini sağlama
- Sınıfı denetim altına alma

Daha başka amaçlar düşünebiliyorsanız bunlara ekleyiniz.

2 Kendi alanınızla ilgili olmak üzere, yukarda sözü edilen amaçlardan her birine hizmet edecek bir soru hazırlayınız. Hazırladığınız soruları diğer öğretmen adayı arkadaşlarınızla tartışınız.

3 Öğrencilerin derste geçen olguları hatırlayıp hatırlayamadığını yoklayan sorular bulmak çok kolaydır. Öğretmenlerin yararlandıkları soruların pek çoğu bu türdendir. Sizin sorularınızın hepsi de hatırlamayı yoklayan sorular mıdır? Öğrencileri düşünmeye sevk edecek sorular bulmak daha zordur.

4 Soru türlerine ilişkin değişik sınıflamalar vardır. Aşağıda verilen sınıflama bunlara bir örnektir. Bu örnek, B. S. Bloom’un editörlüğünü yapmış olduğu, 1956 yılında yayımlanan ve *Taxonomy of Educational Objectives (Eğitim Hedeflerinin Aşamalı Sınıflaması)*, adı ile bilinen bir sınıflamaya dayalıdır. (Bu sınıflama ile ilgili ayrıntılı bilgi, eğitim bilimleri, öğretim yöntemleri ve ölçme ve değerlendirme ile ilgili kaynaklarda bulunabilir.)

5 Soru türleri

Hatırlamayı yoklayan sorular Hatırlanması beklenen olgular ve diğer bilgi birikimi öğelerinin sorulduğu sorulardır. Bunlar, Bloom’un aşamalı sınıflamasında en alt düzeyde yer alan öğrenme ürünlerini yoklayan sorulardır. Bu tür sorulara ilişkin bazı anahtar sözcükler şunlardır:

hatırlama belirleme ne tanımlama adlandırma işaretleme listeleme belirtme

Önceden belli ve tek bir yanıtı olan sorular Bunlar, yukarda sözü edilen aşamalı sınıflamada kavrama, uygulama ve analiz düzeylerinde yer alan öğrenme ürünlerini yoklayan sorulardır. Bu gibi soruları yanıtlamak için öğrencinin, yoklanan öğrenmelerin bu düzeylerin hangisinde yer aldığına göre değişik zihinsel işlemlerden yararlanması gerekir. Yoklanan öğrenme kavrama düzeyinde ise soruyu yanıtlayabilmek için öğrencinin, öğrenmiş olduklarını, anlamını değiştirmeden farklı bir şekilde ifade etmesi, kendi anlatımı ile ifade etmesi, açıklaması veya yorumlaması gerekir. Yoklanan öğrenme ürünü uygulama düzeyinde ise soruyu yanıtlayabilmek için öğrencinin, öğrenmiş olduklarını, kendisi için yeni olan yani ilk kez karşılaştığı fakat öğrenmiş olduklarıyla içinden çıkabileceği bir durumu anlama, bir sorunu çözmede kullanması gerekir. Yoklanan öğrenme ürünü analiz düzeyinde ise soruyu yanıtlayabilmek için öğrencinin yine kendisi için yeni olan, yani ilk kez karşılaştığı bir bilgi bütünü veya bütünlüğü olan başkaca bir ürünün parçalarını, parçaları arasındaki ilişkileri ve bütün içinde bu parçaların nasıl bir araya getirilerek bütünleştirilmiş olduğunu belirlemesi gerekir. Bu tür sorulara ilişkin bazı anahtar sözcükler şunlardır:

açıklama tarif etme karşılaştırma gözden geçirme özetleme nasıl neden

Önceden belli ve tek bir yanıtı olmayan sorular Bunlar, yukarda sözü edilen aşamalı sınıflamada sentez düzeyinde yer alan öğrenme ürünlerini yoklayan sorulardır. Bu gibi soruları yanıtlamak için öğrencinin, duruma göre, kendi bilgisi dahilinde bir eşi veya yakın benzeri olmayan bir bilgi bütünü veya bu nitelikte ve bütünlüğü olan başkaca bir ürün ortaya koyması, böyle bir bilgi bütünü veya ürünü oluşturmak için bir plan ya da işlemler takımı oluşturması, böyle bilgi bütünlerini veya ürünleri sınıflama veya açıklamada kullanılabilecek nitelikte bir soyut ilişkiler takımı geliştirmesi gerekecektir. Bu tür sorulara ilişkin bazı anahtar sözcükler şunlardır:

tahmin etme önerme oluşturma geliştirme varsayma

Bir değerlendirme sonucunda yanıtlanabilecek sorular Bunlar, yukarda sözü edilen aşamalı sınıflamada değerlendirme düzeyinde yer alan öğrenme ürünlerini yoklayan sorulardır. Bu gibi soruları yanıtlamak için öğrencinin kendisine verilen, belli amaca hizmet etmek üzere hazırlanmış bir malzeme, bir yöntem vb.nin, mantıksallık, iç tutarlılık gibi iç ölçütlere veya amaca uygunluk, başka koşulları karşılama gibi dış ölçütlere göre bir değerlendirmesini yapması gerekecektir. Bu tür sorulara ilişkin bazı anahtar sözcükler şunlardır:

değerlendirme seçme kritik etme toplarlama karar verme düzeltme
seçme sıralama

Hatırlamayı yoklayan soru örnekleri

- Türkiye’de doğum oranı nedir?
- Verilen elektrik devresindeki elemanların adlandırınız.
- Ankara kentinin, hangi enlem üzerinde olduğunu belirtiniz.
- Difüzyon terimini tanımlayınız.

Önceden belli ve tek bir yanıtı olan soru örnekleri

- Türkiye’de doğum oranını, Almanya’daki doğum oranı ile karşılaştırınız.
- Elektrik devresinde, lambaların seri bağlanma şeklini açıklayınız.
- Van, Isparta ve Bursanın harita üzerinde yerlerini tarif ediniz.
- Difüzyon ve ozmoz karşılaştırınız.

Önceden belli ve tek bir yanıtı olmayan soru örnekleri

- Türkiye’de doğum oranı binde 40’a çıksaydı bunun ülkedeki yaşam standardı üzerinde ne gibi etkileri olurdu?
- Bir elektrik devresindeki lambalar paralel bağlı hale getirilirse neler olabilir?
- Büyük bir sel felaketine uğraması halinde, İstanbul’da neler olabilir?
- Canlı dokuda ozmoz olayını göstermek için yararlanılabilecek bir deney ne olabilir?

Bir değerlendirme sonucunda yanıtlanabilecek soru örnekleri

- Türkiye’de aileyi küçültmek için hükümetin nasıl bir uygulama yapması gerekir?
- Bir ev için, hangi türden bir elektrik devresi en iyidir; niçin?
- Türkiye’nin nükleer silahlara sahip olması gerekir mi, neden?
- Ders kitabınızda, ozmozı göstermek amacıyla verilen deney düzeni, amacına ne ölçüde bir hizmet sağlamaktadır?

6 Alanınızla ilgili olarak, yukardaki kategorilerden her biri ile ilgili bir soru hazırlayınız. Hazırladığınız örnekleri öğretmen adayı arkadaşlarınızla tartışınız.

7 Yakın zamanda öğretmeye çalışacağınız bir konu seçiniz. Bu derste kullanmak üzere, öğrencilerin sadece bazı bilgileri hatırlamakla yanıtlayabilecekleri ve yanıtlayabilmeleri için daha üst düzeylerde zihinsel işlemler gerektiren sorular hazırlayınız. Özellikle **temel nitelikte olan** sorular üzerinde durunuz. Bunlar, sınıftaki öğrencilerin yeni bir konuyu öğrenmelerini sağlar. Bu sırada öğrencileri olgulardan düşünmeye geçirmeye çalışırken öğretmene, öğretme-öğrenme sürecini yönlendirme olanağı verir. Sınıfın önüne çıkıp dersi yürütmeye çalışırken böyle sorular bulmak çok zordur. Bu gibi soruların, dersten önce hazırlanmış olması gerekir. Temel sorular arasında sorulabilecek ikinci derecede önemli olan soruları, daha sonra ve öğrencilerin temel sorularla ilgili yanıtlarına tepkide bulunurken de düşünebilirsiniz.

8 Hazırlayarak dersin akışına uygun bir sıraya koyduğunuz soruları, dersinde uygulama yapacağınız öğretmenle birlikte gözden geçiriniz.

9 Derse gitmeden önce, Etkinlik 1-10’da sözü edilen soru sorma becerilerine bir kez daha göz atınız. Orada ele alınan noktaların bir özeti aşağıda verilmiştir.

Soruların sınıftaki öğrencilere dağılışı Sınıfta, öğrenmeye daha çok güdülenmiş olan öğrenciler en önde oturma eğilimi gösterirler. Daha az güdülenmiş olan, daha yavaş öğrenen, sessiz ve sakin oturmak isteyenler ise yanlarda ve köşelerde oturma eğilimi gösterirler. Sınıfın önünde durduğunuz zaman, en çok nereye bakarsınız? Sağa veya sola dönmek, sınıfın köşelerine yönelmek daha zordur. Sınıfta her öğrenciye, aşağı yukarı birbirine yakın sayıda soru yöneltmeye ve onlardan her birine bu kadar soruya yanıt verme olanağı sağlamaya çalışmalısınız. Bunu yapmanın bir yolu sınıf içinde dolaşmanız ve her defasında görüş alanınızda farklı bir öğrenci grubu olacak şekilde durmanızdır.

Kız ve erkek öğrenciler Soruları daha çok kızlar mı, erkekler mi yanıtlıyor? Yanıtların uzunluğu ve niteliği iki cins için de aynı mı? Cinslerden biri daha sık soru yanıtlıyor veya daha iyi yanıtlar veriyorsa dengeyi sağlamak için nasıl bir yardımda bulunabilirsiniz?

Göz teması Bir öğrenciye soru sorar ve onun yanıtını dinlerken ona bakınız. Bunu yaparken, sınıfın diğer yerlerinde ne olup bitmekte olduğunu da gözden kaçırmayınız.

Zamanlama Soruyu sorunuz. Sınıftaki bütün öğrencilerin yanıtı düşünmesi için birkaç saniye bekleyiniz. Soruyu belli bir öğrenciye yöneltmek istiyorsanız, bundan sonra onu adıyla çağırınız ve soruyu yanıtlamasını isteyiniz. Gerekirse, soruyu değişik bir biçimde ifade ediniz; yanıtın bulunmasını çabuklaştırıcı, kolaylaştırıcı önlemlerden yararlanınız. Öğrenci soruyu yanıtlayamazsa, diğer bir öğrencinin yanıtlamasını isteyiniz.

Pekiştirme Yanıtlara olumlu bir yaklaşım içinde olunuz. Yanıtları, olanaklar ölçüsünde iyi karşılayınız ve övünüz. Yanıtla, hiçbir zaman gülmeyiniz; yanıtla alay etmeyiniz; yanıtı dinlememe, duymama, tümüyle reddetme gibi bir davranış içine girmeyiniz. Yanıtın ne kadarından yararlanabilerseniz o kadarından yararlanınız. Yanıtlayan öğrencinin, başka soruları yanıtlamak için de istek duymasını sağlamaya çalışınız. Yanlış bir yanıtta sizin de sorumluluğunuz bulunabileceğini unutmayınız. Sorunuz açık ve anlaşılır bir soru olmayabilir; çok karmaşık bir soru sormuş olabilirsiniz.

Kullanılan dil Sorularınız kısa, soruyu ifade etmede kullandığınız dil açık ve anlaşılır olmalıdır. Öğrencilerin, anlayış gösterme, yüreklendirme, şaşkınlığınızı anlatma gibi amaçlarla kullandığınız sözselsel olmayan işaretleri de anlayabildiklerini unutmayınız.

10 Planladığınız dersi veya onun bir bölümünü bir sınıfta uygulayınız. Ders öğretmeni veya öğretmen adayı bir arkadaşınızdan dersinizi gözlemesini rica ediniz. Elinizdeki temel nitelikli soruları ona da veriniz. Ondan, dersinizdeki gözlemlerini ilgili forma kaydederek size vermesini; soru sorma becerinizle ilgili gözlemlerini dersten sonra sizinle tartışmasını isteyiniz. Dersinizi kendiniz de değerlendiriniz; soru sorma becerilerinizi geliştirmek için neler yapabileceğinizle ilgili notlar alınız.

Soru sorma becerileri ile ilgili gözlem formu örneği (gözlem sırasında dikkat edilecek noktalar)

Temel nitelikli sorular Öğretmen adayı size derste kullanacağı temel nitelikli soruların listesini verecektir. Dersi izlemek için bu listeden yararlanınız. Sorulardan her biri ile ilgili görüşlerinizi belirtiniz. Bunlardan da özellikle, öğrencileri düşünmeye sevk etmek için hazırlanmış olanlar üzerinde durunuz. Arada sorulan ikinci derecede önemli sorularla ilgili görüşlerinizi de belirtebilirsiniz. Görüşlerinizi dersten sonra öğretmen adayı ile tartışınız.

Soruların sınıftaki öğrencilere dağılışı Sınıfta öğrencilerin oturma düzenini gösteren bir plan yapınız. Öğretmenin sınıfın neresinde bulunduğunu işaretleyiniz. Beş dakikalık süre içinde sınıfta hangi öğrencilerin sorulara yanıt verdiğini izleyiniz. Gözlemlerinizi oturma düzenini gösteren plan üzerinde işaretleyiniz. Soruların sınıftaki öğrencilere dağılışını

- Sorulara yanıt veren öğrencilerin sınıfın neresinde bulunduğunu
 - Kaç tane kız, kaç tane erkek öğrencinin soru yanıtladığını
- gösterecek şekilde özetleyiniz.

Göz teması Öğretmen adayı soru-yanıt sırasında ilgili öğrenciye bakıyor mu? Bunu yaparken, sınıfın diğer kısımlarında ne olup bittiğini de izleyebiliyor mu?

Zamanlama Öğretmen adayı, yanıtın düşünülmesine yetecek kadar zaman veriyor mu?

Pekiştirme Öğretmen adayı verilen her yanıtıttan yararlanmaya ve sınıftaki öğrenmeleri bu yanıtlara dayandırmaya çalışıyor mu? Öğretmen adayı öğrencileri övüyor mu? Adayın tümüyle reddettiği bir yanıt oldu mu? Oldu ise bu nasıl oldu?

Kullanılan dil Sorular açık mıydı? Öğretmen adayı, hazır olduğunu, istekliliğini ve tepkisini belirtmek için sözsiz olmayan işaretlerden yararlandı mı?

Soru türleri Öğretmen adayı, hatırlamayı yoklayan, belli ve tek bir yanıtı olan, belli ve tek bir yanıtı olmayan sorular ve değerlendirme soruları olmak üzere dört değişik düzeyde de soru sordu mu?

ETKİNLİK 2.4

DERSİN YÖNETİMİ VE SINIFIN KONTROLÜ

Özet Gözlem yaparak, sınıfta olup bitenlerin kontrol altında tutulmasını ve öğrenciler için etkili bir öğretme-öğrenme ortamı oluşturulmasını sağlayan becerileri öğrenmeye çalışınız. Etkinlik 1.9'a bakın.

1 Sınıftaki öğretme-öğrenme sürecinin etkili ve verimli bir biçimde işletilmesini sağlayan bu becerilerin öğretmenlik rolünün özünü oluşturduğunu unutmayınız. Bazı tavsiyeler:

- Kendinize güvenin,
- Planınızın iyi ve açık olduğundan emin olun
- Öğrencilerinizin yaşlarına ve kabiliyetlerine göre çalışmalarını değerlendirin
- Dersinizde değişik etkinliklere yer verin ve bunlara yeterli süre tanıyın

2 Bir dersin tümünü izleyerek, sınıf yönetimine ve sınıftaki öğretme-öğrenme sürecinin işletilmesine ilişkin önlemleri ve bunların nasıl gerçekleştirildiğini gözleyiniz.

3 Bu gözlemde, aşağıdaki örneğe benzer bir formdan yararlanabilirsiniz. Gözlem yapacağınız dersten önce öğretmenle bir görüşme yapmayı unutmayınız. Bu görüşme sırasında öğretmene, kullanacağınız gözlem formunu gösterebilir ve gözlem sırasında neleri görmeye çalışacağınızı anlatabilirsiniz.

Yukarda sözü edilen noktalar, aşağıdaki formda öneriler biçiminde sıralanmıştır. Bu liste, ilgili davranışlar gözlemlenirken onların karşılıklarına çetele konarak işaretlenmesi için de kullanılabilir. Böyle bir yola gidilecekse listenin başına, gözlenen sınıf, tarih ve saat de yazılmalıdır.

4 Şimdi dersi öğretmeye başlayın. Bir arkadaşınız veya uygulama öğretmeninden sizi gözlemlemesini isteyin ve ders yönetimi formunuzu tamamlayın. Dersten sonra gözlem yapan kişinin yorumlarını alın.

Dersin yönetimi ve sınıfın kontrolü ile ilgili bazı öneriler

Tarih

Sınıf

Süre

Dersten önce

- Dersinize iyi hazırlanın; her şeyi açık seçik planlayın.
- Çeşitli etkinliklerden yararlanmaya hazırlanın.
- Planladığınız çalışmanın öğrenci düzeyine uygunluğunu denetleyin.
- Hızlı ve yavaş öğrenen öğrenciler için ek etkinlikler hazırlayın.
- Dersten önce, araç gereç ve gösterilerin kullanıma hazır olup olmadığını denetleyin.
- Olanak varsa, dersten önce sınıfın düzenini gözden geçirin.
- Sınıfa, öğrencilerden önce girin.

Derse başlarken

- Öğrencilerin sınıfa girişlerini kontrol edin.
- Başlamadan önce, öğrencilerin sınıfa yerleşmelerini sağlayın, dikkatlerini derse çekin.
- Kesintiler ve derse geç gelmeler ile ilgili işlemleri çabucak tamamlayın.

Ders sırasında

- Öğrencilerin adlarını öğrenerek onları adları ile çağırın.
- Yönergelerinizi açık bir biçimde ifade edin.
- Öğrencilere konuşurken onların yüzlerine bakın.
- Sınıfı görüş alanında tutarak her köşesinde ne olup bittiğinden haberdar olun.
- Etkinlikleri, öğrencilerin dikkat sürelerine uygun olacak şekilde planlayın.

Hareketlerinizde

- Sınıfa arkanızı dönmeyin.
- Hareketli olun, sınıfın önünde kalmayın, her yanında dolaşın.
- Bir etkinlikten diğerine geçişi dikkatle düzenleyin.
- Öğrencilere soru sorarak sık sık onlardan dönüt alın.
- Sorularınızı sınıfın tümüne yöneltin, bütün öğrencilere soru sorulmuş olmasını sağlayın.
- Övgü ve yüreklendirmelerden yararlanın.
- Öğrenciler için bir yardımcı ve destek olun.

Sorun çıktığında

- Ne yapılması gerekiyorsa işi uzatmadan yapın.
- Kazanamayacağınız bir tartışmaya girmekten kaçının.
- Kişi üzerinde değil, davranış üzerinde durun.
- Ölçütlerinizi açık bir biçimde ortaya koyun ve ödün vermeyin.
- Gerekğinde uygun cezaların verilmesinde kararlı ve işlemlerinizde tutarlı olun.

Dersin sonunda

- Dersi bitirmeden önce öğrencilere, toparlanmaları için zaman verin.
- Öğrencilerin ayrılmasına izin vermeden, sınıfın düzenli olmasını sağlamak için etrafa göz atın.
- Öğrencilerin sınıftan çıkmalarına izin vermeden önce sessizlik ve düzeni sağlayın.

Dersten sonra

- Dersin bir değerlendirmesini yazarak dosyanızda, ders planının arkasına koyun. Yaptığınız yanıtları ve gelecek derste düzeltebileceğiniz eksiklerinizi ayrı ayrı not etmeyi unutmayın.

ETKİNLİK 2.5

ÖĞRENCİ ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Özet Öğrencilere bir ev ödevi yaptırınız. Yapılan ödevleri inceleyip değerlendirdikten sonra öğrencilere geri veriniz.

1 Öğrencilerin gösterdikleri gelişmeleri, onların başarılarını değerlendirmek, öğretmenin günlük çalışmalarının bir parçasıdır. Öğretmen her gün öğrencilere soru sorar ve onlardan cevap alır; öğrencileri gözler ve onlara yardım eder. Öğrencilerle tartışır; onları gayrete getirir ve yüreklendirir. Öğretmen yazılı ödev verir ve yapılan ödevleri inceler; bazen bu ödevlere not verir. Öğretmen sınavlar yapar. Bu sınavlardan alınan notlar öğrencilerin kayıtlarına geçer. Böylece öğretmen, her gün öğrencilerinin neleri yapabildiğine bakar; buradan elde ettiği bilgilerden yararlanarak onlara yaptıracığı çalışmaları planlar. Öğretmenin öğrencileri değerlendirme girişimleri bütün bu işlemleri kapsar.

Bu etkinlik sırasında sizden, öğretmenin değerlendirme ile ilgili görevlerinden biri olan yazılı çalışmaları hazırlama ve bu çalışmaların sonuçlarına not verme üzerinde düşünmeniz istenmektedir.

2 Yazılı çalışmalara not verilmesini gerektiren pek çok neden vardır. Bunlardan bazıları şöyledir:

- Öğrencilerin yanlışlarını düzeltmek
- Öğrenme eksiklerini giderici önlemler için hazırlık yapmak
- Öğrencileri öğrenmeye güdülemek
- Öğrencilere, velilere ve okula, her öğrencinin sağladığı gelişmelerle ilgili bilgi vermek
- Öğrencinin ne kadar çaba harcadığını belirlemek
- Sağlanan öğretmenlik hizmetinin etkili olup olmadığını belirlemek

Daha başka ne gibi nedenler düşünebiliyorsunuz?

3 Sürekli olarak, öğretmenin elinde değerlendirilecek pek çok şey vardır. Öğretmenle görüşerek, her hafta öğrenci çalışmalarını değerlendirmek için ne kadar zaman harcadığını sorunuz. Öğretmene şöyle sorular sorarak ondan cevap almaya çalışınız: yazılı çalışmalardan ne kadarını inceliyor ve bunlardan ne kadarına not veriyorsunuz? Bazı çalışmaları, diğerlerine göre daha titizlikle incelemeniz gerekiyor mu? Okulda nasıl bir not (değerlendirme) ölçeği kullanılıyor? Hangi durumlarda en yüksek, orta veya en düşük notun verileceğini gösteren ölçütler nelerdir? Bu gibi soruların cevaplarını öğrendikten sonra, not defterine veya öğrenci dosyalarına bakarak öğrenci başarısı ile ilgili ne gibi kayıtlar tutulduğunu öğreniniz. Bunları yaptıktan sonra etkinliğin geriye kalan kısmına geçebilirsiniz.

4 Öğretmenden, bazı öğrencilerin belirli bir çalışmasını birlikte incelemek ve bunlara birlikte not vermek için izin alınız. Bunlar, öğretmenin daha önce yaptığı sınavdaki sorulara verilen cevaplar veya daha önce yaptırdığı bir ödevin sonuçları olabilir. İncelenerek not verilecek çalışmanın, sınıfta öğrenilmekte olan konuyla ilişkili olması gerektiğini unutmayınız.

5 Öğretmenle çalışırken, öğrencinin bilgi edinme düzeyini, bir uygulamanın anlaşılma derecesini, öğrencinin çalışmadaki düzenliliğini, yazım kurallarına uyma derecesini, sunustaki becerisini gösteren kanıtlara not verirken yararlandığı ölçütler üzerinde durunuz.

Bir çalışmaya not vereceğiniz zaman, incelemeye başlamadan önce, çalışmanın hangi yönlerine, kaçır puan vereceğinize karar vermeniz gerekir. Vereceğiniz puanlar, çalışmada görülmesi beklenen mükemmellik derecesine (ölçüt alınan düzeye) göre belirlenmiş olmalı; diğer öğrencilerin ürünlerine göre ne durumda olduğuna dayalı olmamalıdır. Bir öğrencinin ürününü, diğer öğrencilerin ürünleriyle subjektif bir biçimde karşılaştırmaktan kaçınınız.

6 Öğretmenle görüşerek, öğrencilerin çalışmalarından başka bir örnek alınız. Bunlar, yine öğrencilerin sınav kâğıtları veya ödevleri olabilir. Bu çalışmaların önce bir fotokopisini alınız. Asıllarını geri veriniz. Kopyaları üzerinde bu ürünlere, yukardaki esasları göz önünde tutmaya çalışarak not veriniz.

7 Bunların üzerine, ilgili öğrenciyi destekleyici ve ona yol gösterici notlar düşünüz. Bu notlarınızda öyle titiz davranınız ki öğrenci, sizin notlarınızı okuduktan sonra, aynı konuda daha iyi ürünler ortaya koyabilsin.

8 Öğrencilerin çalışmalarını çabucak inceleyip değerlendiriniz. Öğretmenin de görüşünü alarak sonuçları öğrencilere, konu ile ilgileri devam ediyorken, sıcaklığına ulaştırmaya çalışınız.

9 Öğretmenle görüşerek sınıfta öğrencilere, üstün nitelikli ürün veren öğrencilerin adlarını da anarak olumlu dönütler vermeyi deneyiniz. Çalışmada hedef alınan düzeye ne derecede yaklaşılmış olduğu, bütün öğrencilerin başarılı olduğu noktalar, yaygın olan yanlış anlamalar gibi sınıftaki bütün öğrencileri ilgilendiren noktaları açıklamaya çalışınız. Özellikle üstün nitelikli çalışmalardan örnekler veriniz; kötü örnekler üzerinde durmayınız. Gerekli düzeyde bir gelişme sağlayabilmeleri için özel bir dikkat gerektiren öğrencilerle, bireysel olarak daha sonra görüşünüz.

10 Öğrencilerin kendilerine güvenlerinin, çalışmalarına ilişkin tepkilerinizden etkilenebileceğini; sürekli olumsuz eleştirilerle karşı karşıya kalma veya sürekli düşük notlar almanın öğrencinin ilgisini ve çabasını tehlikeye sokabileceğini unutmayınız.

11 Tarih atın, başlık ve notlandırma yapın. Çalışmalarını vermemiş, tamamlamamış ve düzeltmemiş öğrencileri takip etmeyi unutmayın.

İlave etkinlik

12 Öğrencilerin çalışmalarına verilen notların, öğretmenden öğretmene değişip değişmediğinin incelenmesi ilginç bir çalışma olacaktır. Olanak varsa, bir veya iki öğrencinin çalışmalarının fotokopilerini alınız ve öğretmen adayı arkadaşlarınızdan bunları birbirinden bağımsız olarak dikkatle incelemelerini ve notla değerlendirmelerini isteyiniz.

Herhangi bir ürüne, örneğin bir cevaba, farklı kişilerce değişik notlar verildiğini görerek şaşkınlığa düşebilirsiniz.

Sonuçlara bakarak aşağıdaki soruları cevaplamaya çalışınız.

- Aynı çalışmaya (ürüne) verilen notlarda nasıl bir değişme görülüyor? Niçin?
- Not verenlerden her biri, değerlendirdiği çalışmada (üründe) neleri görmek istiyor?
- Not verenlerden her biri, değerlendirdiği çalışmaya (ürüne) hangi notları düşmüş?

Hangi nitelikteki bir çalışmaya (ürüne), hangi notun verileceğini göstermek üzere seviyeler belirleyerek bir not verme (değerlendirme) ölçeği üzerinde görüş birliği sağlayınız. Daha önce not verdiğiniz çalışmalara, üzerinde anlaşma sağladığınız bu not verme ölçeğini kullanarak bir daha not veriniz. Bu son değerlendirmede, farklı kişilerin aynı çalışmaya verdikleri notlar arasındaki fark(lar) ortadan kalktı mı? Öğrencilere genellikle, klasik yazılı sınavlardaki gibi açık uçlu sorular sorulduğunu, onların bu soruların cevaplarını düşünerek bulduklarını ve kendilerine göre düzenleyerek yazdıklarını hatırlayınız. Şimdi siz, böyle sorularla ilgili cevapların incelenmesi, puanlanması ve sonucun notla ifade edilmesi şeklindeki bir işlemin ne derecede güvenilir yani objektif, kişiden kişiye değişmez bir işlem olduğunu düşünüyorsunuz?

ETKİNLİK 2.6

DERS KİTAPLARINDAN YARARLANMA

Özet Öğrenciler ders kitabını, bu kitap hakkında çok az bir bilgi ile kullanmakta olabilirler. Ders kitabında anlatılan bir konuyu anlayabilmeleri için öğrencilere bu kitabı nasıl kullanmaları gerektiği öğretilmelidir. Öğrencilere uygun şekilde yardım edilirse onlar, kendilerine böyle bir güç sağlayabilecek çalışma becerilerini ve stratejileri öğrenebilirler. Vereceğiniz görevleri yerine getirebilmeleri için öğrencilerin, ders kitabındaki metin, grafik, tablo, akış diyagramı, harita gibilerini anlayabilmeleri gerekir. Aksi halde bu görevleri yerine getiremezler.

- 1 Aşağıda bir örneği verilen formu inceleyiniz. Az sonra ele alınacak noktaları da göz önünde tutarak ders kitabından, formda ele alınan her bir çalışma stratejisinin uygulanabileceği bir metin belirleyiniz.
- 2 Metinlerin, dersin olabildiğince değişik bölümleriyle ilgili kısımlardan seçilmiş ve aynı zamanda, derste yapılmakta olan çalışmalarla ilgili olmasını sağlamaya çalışınız.
- 3 Ders kitabı üzerinde yapılacak çalışma ile geliştirmek istediğiniz çalışma stratejisini belirleyiniz. Diğer bir deyişle formdaki stratejilerden, üzerinde çalışma yapmak istediğiniz bir tanesini seçiniz.
- 4 Seçilen strateji ile ilgili olarak sınıfta yararlanacağınız işlem yolunu, aşağıdaki sorulara cevap verecek şekilde planlayınız.
 - Giriş nasıl yapılacaktır?
 - Öğrenciler bireysel olarak mı, eşli olarak mı, yoksa gruplar halinde mi çalışacaklar? Ders kitabından verilen kısmın, örneğin metnin analiz edilmesi sırasında öğrenciler birlikte çalışarak düşüncelerini birbiriyle tartışabilecekleri için eşli çalışma diğerlerinden daha iyi olabilir.
 - Süreç boyunca çalışmalar nasıl izlenecek ve kontrol edilecek?
 - Ders sonunda, grupların sınıf tartışmasına katkıları nasıl sağlanacak?
- 5 Öğrencilere verdiğiniz görevleri değerlendiriniz. Özellikle öğrencilere zor gelen kısımları not alınız. Bu görevi geliştirmek için ne gibi değişiklikler gerektiğini yazınız?

Ders kitaplarından yararlanma ile ilgili bir örnek

Çalışma stratejisi	Öğretmenin yaptığı	Öğrencinin yaptığı	Takip işlemi
1 Edinilecek bilgiyi belirleme	*Ders kitabından bir metin seçilmesi veya bu amaçla bir metin yazılması *Öğrencilerin metinde neyi bulmaya çalışacaklarının belirtilmesi, örneğin, bir yapının kısımları ve bunların işlevleri, tarihi bir olaydaki eylemlerin sırası *Öğrencilere, metnin ve yapacakları işi gösteren açıklamaların verilmesi	Aranan bilgiyi bulmak için metnin taranması, bulunanlar tartışılarak görüş birliği sağlanmayacağı, bilginin ne olduğunun belirlenmesi	Sonuçları gruplar arasında paylaşma ve öğretmen ile tartışma
2 Bilgiyi tablo halinde özetleme	*Özetlenecek bilginin aranıp bulunacağı metnin seçilmesi veya yazılması * Bilgiyi özetleyecek tablonun tasarlanması ve öğrencilere yardım için bu tablonun bazı başlıklarının yazılması *Metnin kopyası ile birlikte, hazırlanan tablo örneği ve öğrencilerin yapacakları işleri gösteren açıklamaların öğrencilere verilmesi	Metnin okunarak bilginin bulunması, bu bilgiden yararlanarak tablonun tamamlanması	Sonuçları gruplar arasında paylaşma ve öğretmen ile tartışma. Tablodaki başlıklar ve kapsamaları üzerinde anlaşma
3 Bilgiyi şema veya şekil halinde özetleme	*Yapılacak çalışmayla ilgili bir metin ile şekil veya şemanın seçilmesi *Şekil veya şemadaki yazıların bir kısmının veya tümünün silinip çıkarılması *Öğrencilere, metin, şekil veya şema ile ilgili açıklamanın verilmesi	Şema veya şekilde gerekli adlandırmaları yapmak için metnin kullanılması	Doğru ad verme konusunda gruplar öğretmenle anlaşır
4 Verilen bilgileri sıralama veya düzene koyma	*Bir dizi bilgi içeren bir metnin seçilmesi *Metinde, bilgi dizisindeki her basamağın anlatıldığı kısmın yeniden yazılması ve bu kısımların birbirinden ayrılması *Öğrencilere, metnin kısımlarının ve ne yapacaklarını belirten açıklamanın verilmesi	Her grupta bütün basamakları (bölüm) içeren tam birer takım vardır. Gruplarda bunlar doğru sırasına konur	Son şekil tartışılır ve en iyi sıra üzerinde anlaşılır
5 Metnin verilen kısmını tamamlayarak bütünlük sağlama	*Bir metnin seçilmesi *Seçilen metnin, anlaşılmasındaki güçlük ve öğrencilerin yetenekleri göz önünde tutularak, her yedinci, dokuzuncu veya onikinci sözcüğün çıkarılması suretiyle yeniden yazılması *Öğrencilere, hazırlanan metnin ve ne yapılacağını belirten açıklamanın verilmesi	Öğrenciler parçayı okurlar, boşluklara uyabilecek sözcükleri düşünür ve tartışır, anlaşma sağlanınca bunlarla metni tamamlarlar	Öğretmen metindeki yerler için önerilen kelimeleri sınıfla birlikte gözden geçirir

ETKİNLİK 2.7

GRUP ÇALIŞMALARI

Özet Grupla çalışmayı gerektiren bir ders planlayınız. Planınızı bir sınıfta uygulamaya çalışınız.

1 Adına bazen küme çalışması da denen grup çalışması, aşağıdaki amaçlar için uygun bir yöntemdir:

- Öğrencileri, işbirliği yapmaya ve önderliğe özendirmek
- Öğrencileri, birbiriyle düşünce ve görüş alışverişine özendirmek
- Öğrencileri, birbirinden öğrenmeye ve birbirine yardım etmeye özendirmek
- Öğrencilere, hazır oluş düzeylerine uygun olarak hazırlanmış öğretme-öğrenme etkinliklerine katılma fırsatı vermek

2 Bu amaçlara ulaşmak kolay değildir. Gruplar halindeki öğrencilerin birbirleriyle uyum içinde çalışmalarını sağlayabilecek bir öğretme-öğrenme durumu hazırlayabilmek için dikkatli bir planlama gerekir.

3 Problem çözme, inceleme-araştırma, sınıfa sunulmak üzere bir çalışma yapma, oyunlar ve simülasyonlar, proje çalışmaları ve deneyler gibi çeşitli çalışmalar grup çalışması şeklinde düzenlenebilir.

4 Grup çalışmasından yararlanacak şekilde bir ders planı yapınız.

5 Dersten önce, grup çalışmasıyla ulaşılabilecek amaçları düşününüz. Yukarda da belirtildiği gibi, bu amaçlardan bazıları şunlardır:

- İşbirliği, hoşgörü, birbirinden öğrenme gibi sosyal becerileri geliştirme
- Gruplara, bu gruplarda bulunan öğrencilerin hazır oluş düzeylerine uygun olarak hazırlanmış öğretme-öğrenme etkinliklerine katılma fırsatı sağlama
- Öğrenci gruplarını, değişik öğretme-öğrenme etkinliklerinde bulunmaya ve değişik düşünme biçimlerine yöneltme
- Çeşitliliği artırma gibi

Siz grup çalışmasını, bu amaçlardan hangilerine ulaşmak için bir araç olarak kullanmayı düşünüyorsunuz?

Öğrenci gruplarının oluşma şeklini ve gruplarda yapılacak çalışmaları amaçlarınıza ulaştıracak şekilde planlayınız.

- Gruplar kaç kişilik olacak ve nasıl oluşturulacaktır? Buna kim karar verecektir; siz mi, yoksa öğrenciler mi?
- Gruplar, yine son olarak yapılan grup çalışmasındaki üyelerden mi oluşacaktır?

- Gruplar, hazır oluş düzeylerine göre mi, ilgiye göre mi, davranışa göre mi, yoksa arkadaşlık ilişkilerine göre mi oluşturulacaktır?
- Grup çalışmalarını kolaylaştırmak için sınıftaki masa, sandalye, sıra gibi donatımın yerleri değiştirilecek midir?
- Derse olumlu bir başlangıç sağlamak için, derste yapılacak çalışmaları sunma, öğrencileri öğrenmeye güdüleme ve gerekli yönlendirmeleri yapma sırasında nelere dikkat edilecektir?

Nasıl bir giriş yapmayı planladığınızı yazınız.

- Derste her grubun, kendine uygun düzeyde bir çalışma yapmakta olması nasıl sağlanacaktır?
- Dersteki çalışmalarını erken bitiren gruplar olursa bunlar için ek çalışmalar hazırlanacak mıdır?
- Sınıftaki bütün öğrencileri bir araya getirerek deneyimlerin paylaşılmasını, iyi giden ve gitmeyen çalışmalar üzerindeki görüşlerin ortaya konmasını, grupların elde ettikleri ilginç sonuçların sınıfın tümüne sunulmasını, beklenen düzeyde öğrenme sağlanıp sağlanmadığının ortaya konmasını ve gelecek için beklentilerin ifade edilmesini sağlayacak nitelikte bir bitiriş için neler yapılacaktır?

6 Dersi nasıl bitirmeyi planladığınızı yazınız.

Planladığınız dersi gerçekleştirmek için gerekli hazırlıkları yapınız. Planınızı uygulayınız. Öğretmeninizden veya öğretmen adayı olan bir arkadaşınızdan dersinizi gözlemesini ve gözlemlerini, size dönüt sağlamak üzere forma kaydetmesini rica ediniz.

7 Dersten sonra, aşağıdaki soruları yanıtlamaya çalışarak kendinizi değerlendiriniz.

- Yeterli ölçüde hazırlıklı mıydınız? Sınıfınızdaki grup çalışmalarını izleme ve gruplarla çalışmayı bırakarak, derse başlamadan önce yapmış olmanız gereken işleri yapma zorunda kaldığınız oldu mu?
- Bütün dikkatinizi gruplara mı verdiniz, yoksa öğrencilerin sorunlarını bireysel olarak getirmelerini mi beklediniz? Ders sırasında sınıfı terk ettiğiniz, sınıfın gerisinde oturarak başka işlerle uğraştığınız oldu mu?
- Sınıftaki her gruba ne kadar öğretme ve soru sorma zamanı ayırabildiniz? Onların gerçekten de belli şeyleri düşünmelerini sağlamaya çalıştınız mı? Yardım etme, güdüleme, danışmanlık yapma, disiplin sağlama, örgütleme gibi rollerden hangilerini yapmaya çalıştınız?
- Gruptan gruba geçme işinde yeterince çabuk davranabildiniz mi, yoksa gruplar bir ilerleme kaydedemeden sizi bekleme zorunda mı kaldılar? Gruplara yetişemediğinizde, aradaki zamanda onlar ne yaptılar? Gruplardan gelen istekler karşısında bunaldığınız oldu mu? Böyle durumlarla karşılaştıysanız bunun nedeni sizce, sınıfın size aşırı ölçüde bağımlı olması mı, yoksa gruplardan istenen çalışmaların onların kendi kendilerine yürütebilecekleri derecede iyi hazırlanmamış olması mıydı?
- Verimli bir çalışma yerine sınıfta bir sıkıntı veya karmaşa ile karşılaştıysanız bu durum sizce, ders için iyi hazırlanmamış olma, grup çalışmalarını iyi tasarlayamama, sınıfta grupların ne yapmakta olduklarını izleyememe gibi bir kusurunuzdan mı kaynaklandı?

8 Hazırlıklarınız ve dersteki başarınız üzerinde, dersinizi izleyen fakülte öğretim elemanı, uygulama öğretmeni veya sınıf arkadaşınız ile bir görüşme yapınız. Okulla dersteki başarı derecenizi, dersin hedeflerine erişilmiş olup olmadığını tartışınız. Dersteki başarınızın artırılması için alınması gereken önlemler üzerinde de durmayı unutmayınız.

Sonra, grupta çalışmadan yararlanarak bir ders daha planlayınız. Bu ikinci girişimde, eksiklerinizi gidererek daha yetkin bir öğretmenlik becerisi ortaya koymaya çalışınız.

Grup çalışması formu (gözlem sırasında dikkat edilecek noktalar)

1 Grup çalışmasına geçiş: Gruplar nasıl oluşturuldu? Grup çalışmasına geçiş düzenli oldu mu?

2 Yapılması istenen çalışmalar: Gruplardan ne gibi çalışmalar yapmaları istendi? Yapılması istenen çalışma, grupların hazır oluş düzeylerine uygun muydu? Çalışmaya ayrılan zamanın önemli bir bölümü etkin çalışma süresi olarak kullanılabilir mi?

3 Çalışmaların izlenmesi: Öğretmen, gruplardan her biri ile iletişim kuruyor ve onların çalışmalarını izliyor mu? Öğretmen, öğretme, güdüleme, yardım etme ve örgütlememe rollerinden hangilerini yerine getiriyor?

4 Sorunlar: Sorun çıkmasını önlemek için neler yapıyor? Öğretmen tetikte bekliyor ve gereksiz ölçüde hareketlenmeler görülen, çok fazla konuşma yapılan, gürültü koparan gruplara giderek onları uyarıyor mu? Sessiz olan ve çok iyi çalışan gruplar görmezlikten mi geliyor? Öğretmen sınıfta kolayca görülebiliyor mu? Öğretmen, onu arayanların kolaylıkla görebilecekleri bir durumda olmalıdır. Sınıfın değişik yerlerine ulaşma kolaylığı sağlanmış mı? Bir kaza olması durumunda öğretmenin oraya çabucak ulaşması olanaklı mıydı, yoksa geçiş yolları sandalyeler, çantalar, öğrenci grupları ile kapatılmış mıydı?

5 İzleme (takip): On dakika süreyle, öğretmenin bir gruptan diğerine geçişlerini izleyiniz. Her grupta ne kadar süre ile kaldığını belirleyiniz. Öğretmen bir grupta ilgilenirken, sınıfın diğer yerlerinde ne olup bittiğini izleyebiliyor mu?

6 Gruplarda iç örgütlenme: Ders süresi içinde bir veya iki grubu yakından gözleyiniz.

- Öğrenciler hangi konu üzerinde konuşuyorlar? Onların konuşmaları, grupta yapılan çalışma üzerinde nasıl bir etki yapıyor? Gruptaki öğrencilere görevlerini veren ve onlara ne yapacaklarını söyleyen üye bir tane mi, yoksa bu görevi yerine getiren birden fazla üye mi var? Grup çalışmasını olumsuz etkileyen ya da grup çalışmasına katkıda bulunmayan üyeler var mı? Grupta, onay isteme ve alma, yardım isteme ve alma gibi amaçlarla ne kadar karşılıklı konuşma yapılıyor? Grupta, göreve ilişkin olmayan konularda veya sosyal amaçlı olarak ne kadar konuşma yapılıyor?
- Grupta nasıl bir düşünme biçimi sürmektedir? Grup üyeleri, yorumlama, denence (hipotez) geliştirme, akıl yürütme (muhakeme) gibi yüksek düzeyli düşüncelerle mi meşgul, yoksa sadece verilen yönergeler anlama ve onlara uygun hareket etme çabası mı gösteriyorlar?
- Sizce grupta, ne ölçüde bir öğrenme gerçekleşmektedir? Grup üyeleri, etkili ve verimli bir birlikte çalışma, bir ekip çalışması gerçekleştirebilmişler mi? Çalışmalar bir bütünlük gösteriyor mu?

ETKİNLİK 2.8

ÇALIŞMA YAPRAKLARININ HAZIRLANMASI VE KULLANILMASI

Özet Bir çalışma yaprağı tasarlayarak derste kullanınız.

Ülkemizde, öğretim alışılmış sunuş yöntemine dayalı, öğrencilerin sınıflarda pasif kalmasına neden olan sıkıcı bir ortamda yapılmaktadır. Bu nedenle öğrenciler, derslerin, soyut ve sembolik dil yapısını, ardışık ve yığılmalı bilgi birikimi özelliğini ve hayata ait objelerin arasındaki ilişkilerden daha ileri ilişkiler keşfetme süreci olduğunu fark edememektedirler. Bu yüzden, okullarımızda konu alanlarının özel amaçları, konuları ezberleme, hatırlama ve kullanma amacıyla sınırlı kalmaktadır.

Öğretmek demek, öğrencinin düşünme kabiliyetini geliştirmek, yeni ilişkileri anlamada kendi zihin özgürlüğünün farkına varmasına yardımcı olmak, evrenin anlamlaştırılmasında zihinsel gücünü kullanmaya istekli hale getirmektir. Madem ki bilgi aktarılmaz ve bireyin kendisi tarafından kurulur, o halde öğrencilere bilgilerini kurabilecekleri ortamları sağlamalıyız. Böyle ortamları sağlamanın bir yolu da öğrenci çalışma yaprakları uygulamalarıdır.

1 Adına bazen işlem yaprakları, alıştırma yaprakları veya çalışma kağıtları da denen çalışma yaprakları, belli bir konu veya özel bir öğrenci grubu için kullanılabilir. Genellikle bir dosya kâğıdının bir veya iki yüzünü kaplar. Çalışma yaprakları öğrencilerin, öğretmenin hazırladığı planı izlemeleri ve sınıftaki bütün öğrencilerin etkinliğe katılımının sağlanması için yararlanılabilecek iyi bir araçtır.

Çalışma yapraklarında konuya ilişkin bilgi ve bu bilgilerden yararlanılarak yapılacak görevlerin bulunması gerekir: Okul Deneyimi dersinde, farklı öğrenci grupları ile kullanılmak üzere, değişik konularla ilgili iki ya da üç çalışma yaprağı hazırlamanız gerekmektedir.

2 Aşağıdaki adımları atarak, sınıfınızda kullanabileceğiniz bir çalışma yaprağı düzenleyip yazınız.

- Çalışma yaprağından yararlanarak öğretmek istediğiniz davranışın belirlenmesi.
- Davranışı öğrenmek için öğrencinin yapması gereken çalışmaların belirlenmesi. Bireysel, eşli ve grupla çalışmaların hangisinden yararlanılacağına karar verilmesi.
- Çeşitli etkinliklerden yararlanılmış, öğrencilerin hazır oluş düzeylerine uygunluk sağlanmış, bütün öğrencilerin yapacağı ortak ve sadece çalışmasını erken bitirenlerin yapacağı ek etkinliklere yer verilmiş olup olmadığının denetlenmesi.
- Çalışma yaprağı tasarımının kâğıt üzerine aktarılması ve yeterli sayıda çoğaltılması.

3 Hazırlanan çalışma yaprağının bir sınıfta denenmesi.

4 Sınıf çalışırken sorulara cevap vermek için siz de hazır bulunmalısınız. Sınıfı dikkatle izleyiniz. Yardıma gereksinim duyanların yanına yaklaşınız. Sınıfta olanların ya da olabileceklerin farkında olmaya çaba gösteriniz. Gözlem yaparken ve öğrencilerle konuşurken, ders sonunda yapacağınız özetleme için, temel noktaları ve sorunları not ediniz. Ayrıca, hangi grupların iyi çalıştıklarına dikkat ediniz. Sonra sunuş yapmalarını ya da soruları cevaplandırmalarını bu gruplardan isteyebilirsiniz.

5 Çalışmayı sınıfla birlikte gözden geçirmek ve özetleme yapmak için yeterince zaman ayırmaya özen gösteriniz.

6 Deneme sonuçlarının değerlendirilmesini şu noktaları dikkate alarak yazınız.

- Çalışmalar öğrencilere ilginç geldi mi?
- Çalışmada izlenen sıra uygun mu?
- Çalışmanın uzunluğu iyi mi?
- Öğrencilerden neler istendiği açık mı?
- Zaman iyi ayarlandı mı?
- Çalışmalar anlaşıldı mı?

7 Çalışma yaprağını daha iyi bir duruma getirecek değişiklikleri dahil etmek için yeniden yazınız.

Aşağıda bir çalışma yaprağı hazırlama formu örneği verilmiştir. Çalışma yaprağı hazırlarken bu örnekteki önerilerden yararlanabilirsiniz.

Çalışma yaprağı hazırlama ile ilgili öneriler

Yazılar

- Çalışma yaprağını kullanacak olan öğrencilerin düzeylerine uygun sözcük ve cümlelerden yararlanınız.
- Cümlelerinizi kısa tutunuz.
- Öğrencilerin öğrenmelerini istediğiniz yeni sözcüklerin altını çiziniz.

Yönergeler

- Yönergeleri, kullanılış sırasına göre veriniz.
- Bir defada, sadece bir yönerge veriniz.
- Soruların veya yapılacak işlemlerin kolayca görülebilmesini sağlayınız. Sorularla ilgili cevapların çalışma yapraklarının üzerine mi, yoksa deftere mi yazılacağını açıkça belirtiniz.
- Önemli noktaların altını çizerek, yıldız koyarak v.s. göze çarpmasını sağlayınız.

Çizelge, grafik ve diğer gösterimler

- Gösterimlerin basit olmasını sağlayınız.
- Gösterime bir başlık yazınız ve kısımlarını açık bir biçimde adlandırınız.
- Olanak varsa renkten yararlanınız.

Sayfa düzeni

- Okumayı kolaylaştıracak şekilde başlıklar kullanınız.
- Birden fazla başlık varsa veya birden çok sayfa kullanılmışsa bunları numaralayınız.
- Çalışma yaprağını hazırlamaya başlamadan önce bir sayfa düzeni tasarlayınız.
- Yapraktaki bölümlerin açık bir şekilde görülmesini sağlayınız.
- Olanak varsa bir kelime işlem (elektronik dizgi) aracından yararlanınız.
- Vurgulama ve etkiyi artırma amacıyla değişik yazı karakterlerinden yararlanınız.
- Çalışma yaprağına çekici bir görünüm kazandırınız; onu, okunmak istenecek bir hale getiriniz.

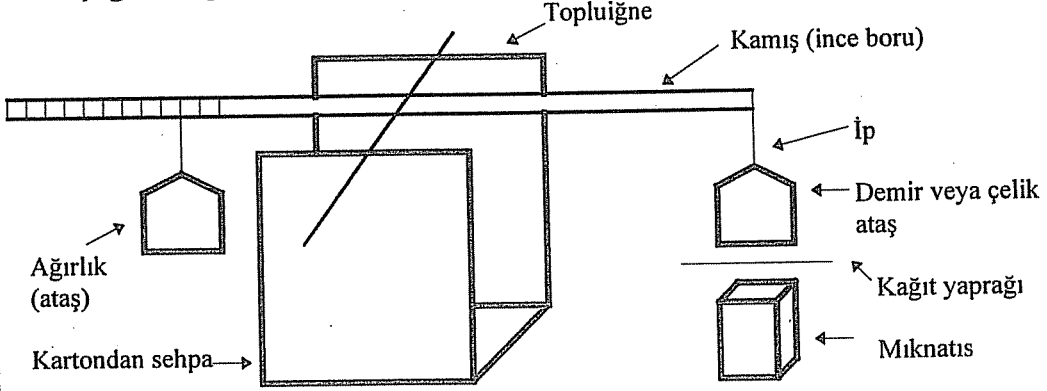
Ön deneme

- Çalışma yaprağınıza son şeklini vermeden önce onu, bir veya iki öğrenci üzerinde deneyiniz. Yaprakta anlaşılmayan yerler varsa onlar size bu yerleri göstereceklerdir.

Çalışma yaprağı örneği

MIKNATISIN KUVVETİ

1 Aşağıdaki gibi bir deney düzeneği hazırlayınız.

2 Bu düzende yapacağınız deneylerle tabloyu tamamlayınız.

Ataş ile mıknatıs arasına konan kâğıt sayısı	Kamışın yatay durması için ağırlığın konacağı yer
0	
1	
2	
3	
4	

3 Aşağıdaki soruların cevaplarını defterinize yazınız.

- Neler yaptınız? (Madde madde yazınız.)
- Deneylerden elde ettiğiniz sonuçları grafikte gösteriniz.
- Ataşla mıknatıs arasına konan kâğıt yaprağı sayısı arttıkça ne oluyor, niçin?
- Bir kâğıt yaprağının kalınlığı ne kadardır?

ETKİNLİK 2.9

DEĞERLENDİRME VE KAYIT TUTMA

Özet Değerlendirme, öğretmenler için önemli bir görevdir. Dersten önceki planlama sırasında, ders boyunca ve dersten sonra değerlendirme yapılır. Öğrencilerin gösterdikleri gelişmeleri, onların başarılarını değerlendirmek öğretmenin günlük çalışmalarının bir parçasıdır. Bugün öğretim kurumlarında öğretmenin en önemli görevi öğrencinin başarılı veya başarısız olduğuna karar vermektir. Bunda yazılı sınavların ve ev ödevlerinin değerlendirilmesinin önemli yeri vardır. Üzerinde anlaşma sağlanmış ölçütlerin bulunması ve elde öğrenme düzeyini gösteren kanıtların olması halinde değerlendirme oldukça kolaydır. Diğer durumlarda ise güçtür.

1 Değerlendirmeyi gerektirecek pek çok sebep vardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

- Öğrencilerin, yanlışlarını düzeltmek,
- Öğrenme etkinliklerini giderici tedbirler için hazırlık yapmak,
- Öğrencilere öğrenmeye motive etmek,
- Ne kadar çaba harcadıklarını belirlemek,
- Öğrencilere, velilere ve okula her öğrencinin sağladığı gelişmelerle ilgili bilgi vermek,
- Sağlanan öğretmenlik hizmetinin etkili olup olmadığını belirlemek,
- Öğrencilerin öğrenecekleri konular için gerekli olan ön öğrenmelerde eksikliklerinin olup olmadığını tespit etmek,
- Derslerin planlanmasında ve sonraki uygulamalarda yapılacak değişiklikler için nelerin yapılması gerektiğini belirlemek.

2 Öğrencilerin çalışmalarının değerlendirilmesinde kullanılabilecek yöntemlerden bazıları şunlardır:

- Gözlem yapma
- Soru yönelme
- Sınıf içi veya eve yazılı ödev verme
- Sınav yapma
- Kontrol listelerinden yararlanma

3 Değerlendirmede hangi yöntemin kullanılacağı, yaptırılan etkinliğin türüne, değerlendirme için gerekli olan bilgilere ve değerlendirmenin amacına bağlıdır. Öğrenme eksiklerini meydana çıkarma (öğrenmeleri izleme) ve öğrenme düzeyini (erişiyi) belirleme amacıyla yapılan değerlendirmelerde birbirinden farklı yollar izlenir. Bu konunun ayrıntılarını ölçme ve değerlendirme dersinde öğrenmişsinizdir.

- Amacınıza uygun bir değerlendirme şekli seçerek, yakın bir zamanda yapacağınız uygulama (ders) ile ilgili bir değerlendirme planı hazırlayınız.
- Değerlendirmek istediğiniz becerileri, anlayış ve tutumları açık bir biçimde ifade ediniz.
- Değerlendirme sonuçlarını ne şekilde kaydedeceğinize karar veriniz.

4 Kayıt tutma

Yapılan bütün değerlendirmelerin sonuçlarının kaydedilmesi zorunlu değildir. Ancak, öğretmenin, öğrencinin belli bir dönem içinde göstermiş olduğu gelişmelerin yazılı kayıtlarına ihtiyacı vardır. Gelişmeleri kaydederken yararlanılabilecek yöntemlerden, birbirini tamamlayıcı nitelikte olan değişik iki tanesi şunlardır:

- Öğrencinin değerlendirilecek olan beceri ve anlayışlardaki gelişme düzeylerinin, bu beceri ve anlayışların sıralandığı bir **kontrol listesinde** işaretlenmesi. Gelişme düzeylerinin belirtilmesi için dereceleme ölçekleri kullanılabilir.

Örnekler

Müzik dersinde: 'Basit ritmik kalıpları icra edebilme' ile ilgili gelişme düzeyi, aşağıdaki gibi bir ölçek üzerinde işaretlenerek belirtilebilir.

()	()	()
<i>Kolaylıkla</i>	<i>Yardım</i>	<i>Zorluk</i>
<i>edebiliyor.</i>	<i>gerekiyor.</i>	<i>çekiyor.</i>

Matematik dersinde: Her biri iki basamaklı iki sayının çarpımını hesaplayabilme' becerisinin kazanılmış olup olmadığı şöyle ikili bir ölçek üzerinde gösterilebilir.

() *Evet.* () *Hayır.*

- Öğrencinin öğrenme düzeyinin, gösterdiği gelişmeler hakkında daha ayrıntılı bilgi veren **profillerle** gösterilmesi.

Öğrencilerin zayıf ve güçlü tarafları, onlar için özel bir önemi olabilecek bilgiler bir profil üzerine not edilebilir. Öğrencinin durumuna ilişkin olarak okul müdürü ve velilerle görüşürken bu profiller önemli hizmetler sağlayabilir.

Öğretmenler, önemli bir gelişme gerçekleştiğinde bunu kaydetmek ve bir dönem boyunca gerçekleşen gelişmeleri göstermek için profillerden yararlanabilirler.

5 Derste gerçekleşen etkinliklere ve yapılan değerlendirme türüne uygun bir kayıt tutma yöntemi seçmeye çalışınız. Seçtiğiniz yöntemi arkadaşlarınızla tartışınız.

6 Çeşitli tekniklerden yararlanarak değerlendirme yapma ve değerlendirme sonuçlarının kaydını tutma konusunda, değişik durumlarda birkaç kez deneme yapmış olmalısınız.

ETKİNLİK 2.10

TEST HAZIRLAMA, PUANLAMA, ANALİZ

Özet Bir test hazırlayarak sınıfa uygulayınız; sonuçları analiz ediniz.

1 Hazırlayacağınız testin, bir yandan sizin derste kazandırmayı hedeflediğiniz bilgi, beceri ve süreçleri, öte yandan da bunların öğrenilmesini sağlamak için derste birer araç olarak yararlandığınız konu veya etkinlikleri, dersteki ağırlıklarına uyumlu biçimde yoklaması gerektiğini unutmayınız. (Buna kapsam geçerliği dendiğini hatırladınız mı?)

2 Alanınızla ilgili bir dersin son olarak işlenen ünitesi veya sondan birkaç üniteyi kapsayan bölümü ile ilgili bir test planı hazırlayınız. Dersin bu bölümü ile ilgili bir belirtke tablosu yapınız. Tablodaki her bölümden kaç tane veya kaç puanlık soru sorulacağını belirleyiniz. Testte kullanılacak test maddesi (soru) çeşitlerine ve birden fazla çeşit kullanılacaksa bunların her birinden testte kaçar madde bulunacağına karar veriniz. Soruların cevaplarına değişik puanlar vermeyi düşünüyorsanız, bir puanlama anahtarı hazırlayınız.

3 Test planınızı okulda size rehberlik yapan uygulama öğretmeni ile görüşünüz. Bu görüşmelerde, planınızda değişiklik gerektiği ortaya çıkarsa bu değişiklikleri yapınız.

4 Test planınıza uygun maddeler (test soruları) bulunuz veya böyle maddeler yazınız. Gerekli ise, bulduğunuz veya hazırladığınız maddelerle ilgili puanlama anahtarını hazırlayınız.

5 Bulduğunuz veya yazdığınız test maddelerini bir test düzenine koyunuz; yazım, çizim ve düzenlemesini yapınız; testinizi yeterli sayıda çoğaltınız; yetkilerden gerekli izni alarak bir sınıftaki öğrencilere uygulayınız.

6 Olanak varsa, testinizin test ve madde analizlerini yapınız.

- Testinizdeki sorulara verilen cevapları puanlayarak bu puanlar üzerinde test analizi yapınız: yığılma (merkezi eğilim), değişkenlik (varyans) ölçülerini hesaplayınız; test puanlarının güvenilirlik ve geçerliğini tahmin etmeye çalışınız.
- Testinizdeki maddeler (sorular) seçmeli tipte ise, bunlara verilen cevaplar üzerinde madde analizi yapınız: maddelerin güçlüğü, ayıricılığı tahmin etmeye çalışınız; maddelerin daha nitelikli hale getirilmesi için çeldiricilerinin işlerliğini gözden geçiriniz.

7 Olanak varsa, testinizdeki her maddeyi (soruyu) dikkatle inceleyiniz.

- Sınıftaki öğrencilerin öğrenme düzeyleri ile ilgili bilgilere göre, beklenenden daha az veya daha fazla öğrencinin doğru cevap vermiş olduğu maddeler var mı? Bu maddeler, başka açılardan nitelikli (kusuru olmayan) maddeler mi?

- Sınıftaki öğrencilerin öğrenme düzeyleri ile ilgili bilgilere ve testten aldıkları puanlara göre, iyi öğrenen öğrencileri diğerlerinden ayırmayan veya beklenenin tersine bir ayırım yapar görünen maddeler var mı? Bunların beklenen yönde ayırıcı olması ve ayırma güçlerinin artırılması için neler yapılabilir?

8 Test sonuçlarından yararlanarak, aşağıdaki sorulara cevap bulmaya çalışınız.

- Dersin ele alınan bölümünde hedefler doğrultusunda beklenen ölçüde bir ilerleme sağlanabilmiş midir?
- Testte sadece bir ünite ele alınmışsa bu ünitenin hangi bölümlerinde, birden fazla ünite ele alınmışsa bu ünitelerin hangilerinde öğrenme düzeyi en yüksek ve en düşük olmuştur?
- Testte kapsanan konular, beceriler ve süreçlerle ilgili yanlış anlamalar ve öğrenme eksikleri nerelerde toplanmaktadır?

9 Yaptığınız test geliştirme çalışması ile ilgili kısa bir rapor hazırlayınız. Raporunuzu, size rehberlik eden uygulama öğretmeni ve fakülte öğretim elemanı ile gözden geçirin.

Not: Resim-iş, müzik ve beden eğitimi gibi derslerle, uygulamalı derslerde yukardaki gibi seçmeli testler hazırlanmayacak; performans testi tipi araçların hazırlanması yoluna gidilecektir.

ÖĞRETİMDE BENZETİMLERDEN YARARLANMA

Özet Öğretim tekniği olarak benzetimden (simülasyondan) yararlanacağınız bir ders planlayınız. Bu çalışmanızda size yardımcı olmak üzere aşağıda, benzetim ve derste benzetim tekniğinden yararlanma ile ilgili kısa bilgiler verilmiştir.

1 Benzetimlerde gerçek yaşamdan alınmış olay ve durumlardan yararlanır. Ancak bunlar, birer öğretme-öğrenme aracı olacak şekilde basitleştirilerek yeniden kurulmuştur. Bu basitleştirme ve yeniden kurma sırasında, olay veya durumun derste üzerinde durulacak olan yönü vurgulanmıştır. Diğer yönleri ise hedef alınan gerçeğe yakınlık derecesine göre ya geri plana itilmiş ya da tümüyle göz ardı edilmiştir.

Benzetimlerin en çok karşılaşılan örnekleri arasında şunlar vardır:

- uçağın değişik kısımlarını etkileyecek kuvvetlerin hava tüneline konmuş bir model uçak üzerinde incelenmesi
- harita üzerinde veya bilgisayarda oynanan harp oyunları
- pilotluk öğretiminde kullanılan ve aday öğrencinin uçuş koşullarında yapılacak işlemleri tehlikelerden arındırılmış bir ortamda öğrenmesini sağlayan uçuş simülatörleri
- bilgisayara aktarılmış endüstriyel üretim süreçleri, fen deneyleri, gerçek yaşamdan alınmış oyunlar
- tıptaki tanı (teşhis) derslerinde, bilgisayara programlanmış hastalardan yararlanma
- aile üyeleri ve bunlar arasındaki görev bölümünü, yerel yönetimlerin işleyiş biçimini, parlamentolarda tartışma biçimini, tipik toplumsal sorunları, kişilik bozuklukları vb. canlandıran temsili oyunlar

Yukardaki kısa açıklamadan da anlaşılacağı gibi derste benzetimlerden yararlanmak demek; öğretme-öğrenme sürecinde, gerçek yaşamdaki hallerine belli yönlerden benzeyecek şekilde basitleştirilerek yeniden oluşturulmuş durumlar üzerinde çalışmak demektir.

Benzetimde, verilen bilgilerle bir durum ortaya konmaktadır. Öğrencilere, bu durumda ne yapmalarının beklendiği bildirilmektedir. Bu yolla onlara, gerçek yaşamdaki bazı durumlar üzerinde uygulama ve alıştırma yapma olanağı sağlanmaktadır. Öğrenciler, böyle durumlarda kendilerine verilen bilgiler ışığında kararlara varmakta ve vardıkları kararların ne gibi sonuçlar doğuracağını görmektedirler.

2 Benzetim, aşağıdaki açılardan etkili bir öğretme-öğrenme tekniğidir.

- Öğrencileri aktif öğrenme çabası içine sokma
- Gerçekçi öğretme-öğrenme ortamları yaratma
- Öğrencileri işbirliğine özendirme
- Öğrencileri önceden belli ve tek bir çözümü olmayan durumlarla karşı karşıya getirme

- Öğrencilere, karar verme konusunda deneyim kazandırma

3 Her konu alanında, öğrencilerin ilgisini çekecek nitelikte ve gerçeğe yakın biçimde yeniden oluşturmaya yani benzetime elverişli pek çok örnek bulunabilir. Konu alanınızdan, televizyonda, mecliste, meslek odasında veya aile üyeleri arasında tartışılabilir konular düşününüz. Bunların da, benzetime elverişli konular olması olasılığı yüksektir.

4 Benzetimde öğretmenin rolü önemlidir. Öğretimde yararlanılan benzetimlerde, öğretmenin başta dikkatli bir hazırlık yapması ve sonunda da yine böyle bir izleme (takip) çalışmasına girmesi zorunludur. Öğretmenin, benzetim çalışmasının yapılması sırasındaki rolü ise biraz farklıdır. Benzetim çalışması sırasında öğretmen kendini geri plana çekmeli, yapılanları gözlemeli ve sınıfı kontrol altında tutmalıdır. Bu sırada öğretmen, sorulara verilecek doğru cevabın ne olduğu ya da iyi bir önerinin nasıl olacağı gibi konularda öğrencilerin düşüncelerine hiçbir müdahalede bulunmamalıdır.

5 Benzetimlerde, öğretme-öğrenme durumu üzerindeki kontrol öğrencilerin elindedir. Onlar durumu analiz ederler. Nasıl bir yol tutulacağına ve ne gibi işlemler yapılacağına karar verirler. Problem çözme bağlamı içinde diğerleriyle iletişim kurma ve onlarla işbirliğine girme yollarını kendileri bulur ve geliştirirler. Öğrenciler bütün işleri, öğretmenin müdahalesi olmadan yürütürler.

6 Benzetim, diğer yöntemlerle yürütülen derslere göre daha fazla zaman alır. Buna karşılık benzetimin, diğer yöntemlerden önemli bazı üstünlükleri vardır. Benzetim, gerçek yaşama uygun şekilde yeniden oluşturulmuş bir durum içinde öğrencileri işbirliğine girmeye ve yaratıcılığa özendirir. Benzetim öğrencinin, pasif bir şekilde öğretmenden birşeyler bekleme yerine, aktif olarak işin içine girmesini gerektirir. Benzetim çok sık kullanılmamalıdır. Öğretimde benzetimden arada bir yararlanılması yeterlidir.

7 Bir benzetim hazırlayarak sınıfta uygulayınız. Bunun için, sırasıyla şu işlemleri yapınız.

- **Hazırlık** Bir konu seçiniz. Gerekli materyalleri bulunuz. Benzetim için bir plan hazırlayınız.
- **Sınıfla hazırlık toplantısı (brifing)** Benzetim hakkında bilgi veriniz. Uyulacak kuralları belirtiniz. Kullanılacak materyalleri veriniz. Herhangi bir soru olursa bunları cevaplayınız.
- **Benzetimin gerçekleştirilmesi** Öğrencileri gözleyiniz. Notlar alınız. **Müdahale etmeyiniz!**
- **Sınıfla sonuç toplantısı (brifing)** Ne olup bittiğini tartışınız. Sonuçlarla ilgili genellemelere ulaşma çabalarında öğrencilere yardımcı olunuz.
- **İzleme (takip)** Bu çok önemlidir. Sınıftaki çalışmalardan önce ve sonra, benzetim ile bu çalışmalar arasında ilişki kurmaya çalışınız.

ETKİNLİK 2.12

DERSİ PLANLAMA VE ETKİNLİKLERİ SIRAYA KOYMA

Özet Bir konu ile ilgili olarak bir dizi öğretme-öğrenme etkinliği tasarladıktan sonra bir ders planı yapınız. Bu planı bir sınıfta uygulayınız.

1 Araştırma

Bir konuyu öğretmeye başlamadan önce, öğretim programı ve ders kitabına ek olarak çeşitli kaynak kitapları ve diğer bilgi kaynaklarını incelemiş, aşağıdakilerle ilgili notlar tutmuş olmalısınız.

- Konunun başlıca bölümleri
- Temel ve zenginleştirici nitelikteki öğretme-öğrenme materyalleri
- Görsel araç ve gereçler
- Ev ödevleri ile ilgili öneriler
- İlgili diğer etkinlikler

2 Seçme

Konu ile ilgili bu notlarınızı bir dosyada saklayabilirsiniz. Yıldan yıla bunları güncelleştirebilirsiniz. Yeni malzemeler buldukça bunlara eklemeler yapabilirsiniz. Bu konuyu her ele alışınızda, oluşturduğunuz dosyadan yararlanabilirsiniz.

Seçtiğiniz konunun başından sonuna kadar yararlanacağınız öğretme-öğrenme etkinliklerini tasarlayınız. Tasarladığınız etkinlikleri konunun yapısına ve öğrenilme şekline uygun bir sıraya ve düzene koyunuz. Etkinlikler düzenini, her biri öğretmen için tatmin edici bir öğretme, öğrenciler için de tatmin edici bir öğrenme çabası olacak şekilde bölümlere ayırınız.

Konunun bölümlerini birer ders saatinde öğrenilecek şekle getiriniz. Öğretimde yararlanacağınız öğretme-öğrenme araç gereçlerini sağlayınız ve bunları, sınıftaki koşullarda ve derse ayrılan zaman içinde kullanılabilecek şekilde düzenleyiniz.

3 Her derse ait notlar

Ders planınızı hazırlayınız. Planınızın, size derste kılavuzluk edecek kadar ayrıntıya sahip olması gerektiğini unutmayınız. Ancak planın, ayrıntılara takılıp kalmanıza veya ayrıntılar içinde kaybolmanıza neden olacak kadar uzun olması da iyi değildir.

4 Ders planı

Planınızda, sizin yapacağınız ve öğrencilerinizin yapacakları çalışmalar üzerinde durmuş olmalısınız. Bir dosya yaprağının bir veya iki yüzüne yazılmış olan bir planın yeterli olacağı düşünülmektedir. Planınızda, aşağıdaki noktaların açıkça belirtilmiş olmasını sağlayınız.

- **Başlık:** Konunun adı
- **Tarih ve saat:** Dersin hangi gün ve saatte yapılacağı
- **Hedefler:** Bunlar konuya özel ifadeler olabileceği gibi, öğrencilerin davranışları, beceriler, öğrenme yaklaşımları şeklinde de olabilir
- **Araç gereç ve kaynaklar:** Kullanılacak öğretim-öğrenme araç gereçleri, özel kırtasiye ya da cihaz
- **Etkinlikler:** Dersteki basamakların açıkça belirtilmesi; her bir basamağın gerçekleşmesi için tahmini süre

Etkinlikler arasında şunlardan bir bölümüne yer verilmiş olabilir: Açıklama, soru sorma, gösteri yapma, görsel araçlar üzerinde çalışma, bireysel çalışma veya grup çalışması, okuma, yazma, şema hazırlama, test sorularını cevaplama, oyunlar, bilgisayarla çalışma.

Herhangi bir zamanda, beş dakikadan daha uzun sürecek bir öğretmen konuşmasından kaçınınız. Büyük ölçüde, öğrencileri etkin kılan ve onların öğretim-öğrenme sürecine etkin katılımlarını gerektiren etkinliklere yer veriniz. Etkinliklerin nasıl gerçekleştirileceğini tam olarak belirleyiniz.

Dersten önce, kullanacağınız bilgi kaynaklarını ve tepegöz, gösteri deneyi, bilgisayar gibi öğretim-öğrenme araçlarını kontrol ediniz. Onların kullanıma hazır durumda olduklarından emin olunuz. Onlarla çalışmak için gerekli zamanı tahmin ediniz. Grup üyelerinin onlarla nasıl çalışacaklarını belirleyiniz. Diğer bütün hazırlıkları yapınız.

- **Değerlendirme:** Değerlendirme işlemini dersten sonra yapabilirsiniz. Öğrencilerin tepkileri ve davranışları, öğretimde karşılaşılan sorunlar ve kendi güçlü ve zayıf taraflarınız ile ilgili düşüncelerinizi not ediniz.

5 Kontrol

Bir ders planı yaptığınızda, hazırlıklarınızın tamam olup olmadığını denetlemek için aşağıdaki listeden yararlanabilirsiniz.

- Sınıfı nasıl düzenleyeceğimi belirledim mi?
- İyi bir başlangıç hazırladım mı?
- Dersteki her etkinlik sırasında öğretmenin ne yapacağını, öğrencinin ne yapacağını ve etkinliğe ne kadar zaman ayrılacağını belirttim mi?
- Bir etkinlikten diğerine geçişlerin nasıl yapılacağını düşündüm mü?
- Çabuk ve yavaş öğrenen öğrenciler için ek çalışmalar buldum mu?
- Yararlanacağım araç gereç, gösteri gibi kullanıma hazır olup olmadığına baktım mı?
- Yönergelerimi gözden geçirdim mi?
- Dersi toparlama ve özet kısmı için hazırlandım mı?

6 Ders

Hazırlıklarınızı bir sınıfta uygulamaya çalışınız. Sınıfta sizi gözlemek, gözlemlerini bu kitabın ekler kısmında verilene benzer bir forma işlemek ve ders sonunda sizinle tartışmak üzere bir arkadaşınızın yardımını isteyiniz. Dersinizde ne olup bittiğini unutmadan, ders planınızın sonuna gerekli notları alınız. Bu notlar, daha sonraki planlama çalışmalarınızda sizce yardımcı olacaktır. Sınıfınızdaki öğrencilerle daha sonra bireysel olarak yapacağınız çalışmalar varsa bunları da not almayı unutmayınız.

Ders planı ile ilgili bir örnek

DERS PLANI				
Sınıf Tarih Süre Ders Konu			Konu başlığı Hedefler	
Kapsam	Öğrenciler ne yapacak	Öğretmen ne yapacak	Süre	Gereken kaynaklar
Öğretmen adayının yapacağı ders değerlendirmesi				
Planlama ve hazırlık			Öğretim yöntemleri	
Sınıf yönetimi ve ilişkiler			İletişim	

ETKİNLİK 2.13

OKUL DENEYİMİ ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Özet Okul deneyimlerinin değerlendirilmesi.

- 1 Öğretmenlik dosyanızı baştan sona dikkatle inceleyiniz. Dosyanızın düzenli, her etkinliğe ilişkin notlarınızın tamam ve yerinde olmasını sağlayınız.
- 2 Dersle ilgili notlarınız ve değerlendirmelerinizin dosyanızda tam olarak yer almış olmasını sağlayınız.
- 3 Dönem boyunca göstermiş olduğunuz gelişmeyi ve yapmış olduğunuz çalışmaları, birlikte çalıştığınız fakülte öğretim elemanı ve uygulama öğretmenleri ile gözden geçiriniz.
- 4 Kendi değerlendirmeleriniz ile fakülte öğretim elemanı, uygulama öğretmeni ve varsa sınıf arkadaşınızın değerlendirmelerini yazılı olarak özetleyiniz ve bu özeti dosyanıza koyunuz. Özellikle güçlü ve zayıf yönlerinizi not etmeyi unutmayınız.

OKUL DENEYİMİ II ÇALIŞMA PLANI ÖRNEĞİ

HAFTA	SEMİNER	ETKİNLİKLER	SON TESLİM GÜNÜ
1. HAFTA			
05 Mart	Ders hakkında genel bilgiler Ödevin açıklanması	2.1 Dönem planı 2.2 Yönerge ve açıklamalar	12 Mart
2. HAFTA			
12 Mart	Ödevin teslim edilmesi Ödevin açıklanması	2.3 Soru sorma alıştırmaları	19 Mart
3. HAFTA			
19 Mart	Ödevle ilgili dönütler Ödevin teslim edilmesi Ödevin açıklanması	2.4 Dersin yönetimi ve sınıfın kontrolü	26 Mart
4. HAFTA			
26 Mart	Ödevle ilgili dönütler Ödevin teslim edilmesi Ödevin açıklanması	2.5 Öğrenci çalışmalarının değerlendirilmesi	02 Nisan
5. HAFTA			
02 Nisan	Ödevle ilgili dönütler Ödevin teslim edilmesi Ödevin açıklanması	2.6 Ders kitaplarından yararlanma	16 Nisan
6. HAFTA			
16 Nisan	Ödevle ilgili dönütler Ödevin teslim edilmesi Ödevin açıklanması	2.7 Grup çalışmaları	30 Nisan
7. HAFTA			
30 Nisan	Ödevle ilgili dönütler Ödevin teslim edilmesi Ödevin açıklanması	2.8 Çalışma yapraklarının hazırlanması ve kullanılması	07 Mayıs
8. HAFTA			
07 Mayıs	Ödevle ilgili dönütler Ödevin teslim edilmesi Ödevin açıklanması	2.9 Değerlendirme ve kayıt tutma 2.10 Test hazırlama, puanlama, analiz	14 Mayıs
9. HAFTA			
14 Mayıs	Ödevle ilgili dönütler Ödevin teslim edilmesi Ödevin açıklanması	2.11 Öğretimde simülasyonlardan yararlanma 2.12 Dersi planlama ve etkinlikleri sıraya koyma	21 Mayıs
10. HAFTA			
21 Mayıs	Ödevle ilgili dönütler Ödevin teslim edilmesi	2.13 Okul deneyimi çalışmalarının değerlendirilmesi	28 Mayıs
11. HAFTA			
28 Mayıs	Ödevle ilgili dönütler Yarıyıl sonu değerlendirmeleri		

ÖĞRETMEN ADAYI DEVAM ÇİZELGESİ

..... Üniversitesi - Eğitim Fakültesi
 Bölümü
 Ders Yılı
 Dönem

Öğrencinin Adı Soyadı

Gözlem Yapılan Okul

GÖZLEMLER					
Tarih	Gözlenen Sınıf/Saat	İşlenen Konu	Ders Kitabı	Öğretmenin Adı Soyadı	İmzası

Okul Müdürü
 Adı Soyadı / İmzası
 Mühür

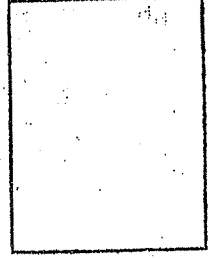
ÖĞRETMEN ADAYI İÇİN GÖZLEM PROTOKOLU

Gerçek sınıf ortamındaki uygulamayı gözlemek size öğretim yöntemleri derslerinden, sınıf tartışmalarından ve okuduklarınızdan elde etmiş olduğunuz bilgi ve deneyimlerinizi birleştirme ve yeni bakış açıları kazanma fırsatı verecektir. Birkaç öğretmeni ve birkaç değişik sınıfı gözlemek uygulama konusunda daha gerçekçi görüşlere ve bakış açlarına ulaşmanızı sağlayacaktır. Yapacağınız gözlemlerden en iyi biçimde yararlanmak için aşağıdaki işlemleri izleyiniz.

- 1 Gözlem yapacağınız sınıf / sınıfların ders kitabını edinin.
- 2 Giyiminizin ve davranışınızın okul yönetmeliğine uygun ve öğretmenlik mesleğine yakışır biçimde olmasını sağlayın.
- 3 Kendinize güvenin.
- 4 Sınıfa ders başlamadan girin ve öğretmen bir başka yer göstermezse, arka sıralarda yerinizi alın. Ders bitinceye dek sınıftan ayrılmayın.
- 5 Ders sırasında öğretmen izin vermediği sürece konuşmayın, soruları yanıtlamayın. Derse katılmak için değil, yalnızca gözlem yapmak için orada olduğunuzu unutmayın. Sizin varlığınızdaki dolayı sınıfın rahatsız olmasını engelleyin.
- 6 Gözlemin ayrıntıları aklınızdayken hemen gözlem değerlendirme formunu tamamlayın.
- 7 Gözlem yaptığınız sınıf öğretmenine devam çizelgenizi imzalattırmayı lütfen unutmayın. Devam çizelgesi gözlemlerinizi tamamlandığında okul müdürünce de imzalanıp damgalanacak ve dersten sorumlu öğretim elemanına verilecektir.

G.Ö.
Gazi Eğitim Fakültesi
200...-200... Eğitim-Öğretim Yılı Öğretmenlik Uygulaması Dersi
Aday Öğretmen Değerlendirme Formu

Öğretmen Adayı:
 Öğretmen Adayı No:
 Bölüm:
 Anabilim Dalı:
 Uygulama Öğretmeni:
 Uygulama Okulu:
 Başlama Tarihi: Bitiş Tarihi:

Bu değerlendirme formundaki maddelerin karşısında bulunan maddelerin anlamları:
 (E): Eksikliği var (K): Kabul edilebilir (İ): İyi yetişmiş
 Uygun olan seçeneği (+) ile işaretleyiniz.

1 KONU ALANI ve ALAN BİLGİSİ		E	K	İ
1.1.1	Konu ile ilgili temel kavram ve ilkeleri bilme			
1.1.2	Konuda geçen temel ilke ve kavramları mantıksal bir tutarlılıkla ilişkilendirebilme			
1.1.3	Konun gerektirdiği sözel ve görsel dili (şekil, şema, grafik, formül vb.) uygun biçimde kullanabilme			
1.1.4	Konu ile alanın diğer konularını ilişkilendirebilme			
2 ÖĞRETME - ÖĞRENME SÜRECİ		E	K	İ
1.2.1	Özel öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerini bilme			
1.2.2	Öğretim teknolojilerinden yararlanabilme			
1.2.3	Öğrencilerde yanlış gelişmiş kavramları belirleyebilme			
1.2.4	Öğrenci sorularına uygun ve yeterli yanıtlar oluşturabilme			
1.2.5	Öğrenme ortamının güvenliğini sağlayabilme			
2.1 PLANLAMA		E	K	İ
2.1.1	Ders planını açık, anlaşılır ve düzenli biçimde yazabilme			
2.1.2	Amaç ve hedef davranışları açık bir biçimde ifade edebilme			
2.1.3	Hedef davranışları uygun yöntem ve teknikleri belirleyebilme			
2.1.4	Uygun araç - gereç ve materyal seçme ve hazırlayabilme			
2.1.5	Hedef davranışlara uygun değerlendirme biçimleri belirleyebilme			
2.1.6	Konuyu önceki ve sonraki derslerle ilişkilendirebilme			
2.2. ÖĞRETİM SÜRECİ		E	K	İ
2.2.1	Çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerini uygun biçimde kullanabilme			
2.2.2	Zamanı verimli kullanabilme			
2.2.3	Öğrencilerin etkin katılımı için etkinlikler düzenleyebilme			
2.2.4	Öğretimi bireysel farklılıklara göre sürdürebilme			
2.2.5	Öğretim araç - gereç ve materyalini sınıf düzeyine uygun biçimde kullanabilme			
2.2.6	Özetleme ve uygun dönütler verebilme			
2.2.7	Konuyu yaşamla ilişkilendirebilme			
2.2.8	Hedef davranışlara ulaşma düzeyini değerlendirebilme			
2.3 SINIF YÖNETİMİ		E	K	İ
	Ders başında	*	*	*
2.3.1	Derse uygun bir giriş yapabilme			
2.3.2	Derse ilgi ve dikkati çekebilme	*	*	*
	Ders süresinde			
2.3.3	Demokratik bir öğrenme ortamı sağlayabilme			
2.3.4	Derse ilgi ve güdünün devamını sağlayabilme			
2.3.5	Kesinti ve engellemelere karşı uygun önlemler alabilme			
2.3.6	Övgü ve yaptırımlardan yararlanabilme	*	*	*
	Ders sonunda			

2.3.1	Dersi toparlayabilme			
2.3.8	Gelecek dersle ilgili bilgiler ve ödevler verebilme			
2.3.9	Öğrencileri sınıftan çıkarmaya hazırlanabilme			

	2.4 İLETİŞİM	E	K	I
2.4.1	Öğrencilerle etkili iletişim kurabilme			
2.4.2	Anlaşılır açıklamalar ve yönergeler verebilme			
2.4.3	Konuya uygun düşündürücü sorular sorabilme			
2.4.5	Ses tonunu etkili biçimde kullanabilme			
2.4.6	Öğrencileri ilgi ile dinleme			
2.4.7	Sözel dili ve beden dilini etkili biçimde kullanabilme			
	3 DEĞERLENDİRME ve KAYIT TUTMA	E	K	I
3.1	Uygun değerlendirme materyali hazırlayabilme			
3.2	Öğrencilerin anlama düzeylerine göre dönütler verebilme			
3.3	Öğrencilerin ürünlerini kısa sürede notlandırma ve ilgililere bildirebilme			
3.4	Değerlendirme sonuçlarının kayıtlarını tutma			
	4 DİĞER MESLEKİ YETERLİKLER	E	K	I
4.1	Mesleği ile ilgili yasa ve yönetmeliklerin farkında olma			
4.2	Mesleki öneri ve eleştirilere açık olma			
4.3	Okul etkinliklerine katılma			
4.4	Kişisel ve mesleki davranışları ile çevresine iyi örnek olma			
***	TOPLAM			

Bu formun kullanılmasında ile ilgili açıklama:

Bu formdaki her bir maddeyi değerlendirmeden önce ayrıntılı açıklamalar içeren ve üç sütundan oluşan "Öğretmen Yeterlik Göstergeleri" belgesine bakınız. Değerlendirmenizi nota dönüştürmede örnekten yararlanabilirsiniz. E, K ve I'nin sayısal değerleri sırasıyla E:1, K:2 ve I:3 olsun. Değerlendirilen aday öğretmen örneğin, 14E, 16K ve 16I almış olsun. Aday öğretmenin aldığı puanı 100 üzerinden değerlendirmek istiyorsanız şu formülü kullanınız: $((14 \times 1) + (16 \times 2) + (16 \times 3)) \times 100 / 138 = 68$ olarak bulunur.

Not: 138 alınabilecek en yüksek puandır.

Aday hakkında eklemek istediğiniz başka görüşleriniz varsa yazınız:

...../...../200....
Uygulama Öğretmeni
Adı Soyadı/İmza

...../...../200....
Uygulama Öğretim Elemanı
Adı Soyadı/İmza